

Projektowanie uniwersalne jest, między innymi, praktyką zapewniającą użyteczność informacji dla jak najszerszej grupy osób w możliwie największym stopniu i to bez potrzeby adaptacji. W przypadku projektowania typograficznego, czyli opartego na formach graficznych z zastosowaniem pisma, istnieje szereg zaleceń, których wdrażanie wpisuje się w nurt projektowania uniwersalnego. Część z nich została ujęta w formie *Standardu informacyjno-komunikacyjnego*, który wprowadzono ramach konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

Zalecane w projektach zarówno do druku, jak i ekranowych są kroje bezszeryfowe jednoelementowe, czyli groteski. To zalecenie zderza się dziś z popularnością krojów fantazyjnych, korzystających z całej masy historycznie uzasadnionych detali. W tej kwestii oddalanie się od modernistycznego ograniczenia środków, tych związanych bezpośrednio ze strukturą, a nie dekoracyjnymi, nie sprzyja tendencjom uniwersalnym. W dzisiejszym projektowaniu zbyt dużą wagę przywiązuje się do wymiaru stylistycznego, co okazuje się czasem przeszkodą na poziomie komunikacyjnym.

Czytelności sprzyja też odpowiednia szerokość znaków. Co oczywiste, kroje bardzo wąskie lub bardzo szerokie są trudniejsze w czytaniu, a użytkownik jest mniej przyzwyczajony do rozpoznawania kształtów takich znaków. Tutaj znowu można odwołać się do tendencji modernistycznych w projektowaniu, w których kładzie się nacisk na funkcjonalność. Kroje wąskie są przeznaczone bardziej do nagłówków, czyli korzysta się z nich w sytuacji, gdy za sprawą większego stopnia pisma zmniejsza się liczba miejsca na pomieszczenie liter, a co za tym idzie, stosuje się litery węższe, które można bardziej zagęścić. Problemem jest jednak używanie takich liter w innych zastosowaniach, czyli na przykład do tekstu ciągłego, co oczywiście zmniejsza czytelność, a jednocześnie świadczy o braku wiedzy typograficznej.

Wiele dzisiejszych tendencji w projektowaniu korzysta z trawestacji, przekraczania i mieszania konwencji, warto jednak brać pod uwagę również czynniki użytkowe, a nie tylko styl. W kwestii wielkości, czyli stopnia pisma, zalecane są litery 12-punktowe dla tekstów ciągłych, a dla osób słabowidzących nawet 14-punktowe. Należy jednak zwrócić uwagę, że zalecenia dotyczące wielkości punktowych są jedynie orientacyjne. Miara punktowa nie odpowiada wprost wielkości litery, ale wynika z całego pola znaku dla kompletu znaków w danym kroju, stąd też litery o tej samej wielkości punktowej mogą się różnić wielkością podaną w milimetrach, gdy mierzymy jedynie samą literę.

Układ tekstu powinien być wyrównany do lewej, bez justowania. Na tym polu potrzeba dużej zmiany w przyzwyczajeniach, ponieważ powszechnie stosuje się mieszanie układów w obrębie jednego tekstu. Dotyczy to przede wszystkim drobnych druków użytkowych, do tworzenia których nie są zatrudniani projektanci. Chodzi tu o pisma urzędowe, biurowe,

maile, materiały tekstowe w komunikacji wewnętrznej i tym podobne. W przypadku tego typu materiałów często miesza się fragment tekstu wyrównany do lewej z wyśrodkowanym (na przykład tytuł), a do tego dochodzą jeszcze elementy wyrównane do prawej (data, podpis, adres). Układ z materiałem uporządkowanym według jednej zasady wydają się zbyt minimalistyczny lub nudny, nieopracowany, stąd też być może ta chęć różnorodności. Okazuje się jednak, że zupełnie nie sprzyja to czytelności, a wręcz ją utrudnia. Kolejną podobną formą pozornego uatrakcyjniania jest mieszanie składu minuskułowego z wersalikowym. Tutaj też okazuje się, że sięganie po minuskuły sprzyja czytelności. Dla materiałów tekstowych dla rozszerzenia grupy odbiorców zalecane jest przygotowywanie oprócz wersji drukowanej także elektronicznej.

W przypadku tekstu ekranowego jednym z postulatów typograficznych w praktyce projektowej jest stosowanie tekstu „edytowalnego”, a nie bitmapowego obrazu tekstu. Wiąże się to z możliwością kopiowania, powiększenia, zastosowania aplikacji czytającej i tak dalej. Ten postulat wydaje się powszechnie spełniany, szczególnie w projektach uwzględniających metodologię zorientowaną na użytkownika. Bywały jednak tendencje w projektowaniu, w których w innowacyjnych układach interfejsu stron internetowych i innych aplikacji posługiwano się elementami ekranu w formie bitmap. W tym zakresie pomogła fala wymogów dotyczących responsywności, która przyniosła programistyczne podejście do typografii na ekranie, ograniczając trochę fantazję graficzną, ale podnosząc czytelność.

W zaleceniach projektowania uniwersalnego dotyczących ukształtowania tekstu widoczna jest tendencja do układów ograniczających środki typograficzne, upraszczających rozmieszczenie na rzecz klarownej struktury. Należy zwrócić tu uwagę, że wypracowanie takiej formy wymaga również twórczej pracy i doświadczenia projektowego.

Związek typografii z projektowaniem uniwersalnym jest szeroki, a różnorodność form i treści tak różna, że tworzenie listy zaleceń nie wyczerpuje mnogości problemów. Podstawową w tej kwestii wskazówką byłoby jednak uczulenie na aspekty informacyjne i użytkowe, które w połączeniu z wiedzą przynieść mogą lepsze projekty.